

Čo dovolí sen

splyvavá výslovnosť • spodobovanie • znelé a neznelé spoluhlásky

Hlboko vo vysokých horách stojí zrúcaný hrad.// Jožkovi starý otec povedal, že je v ňom ukrytý poklad.// Nikto však doposiaľ nenašiel k nemu tajný vchod.// Na svojich potulkách ho v lete míňa medveď.// Z výklenkov oblokov preletuje sem-tam divý holub.// Z hustej bučiny vyfrkne zrána drozd.// Pod hradným bralom sa tiahne strmý zráz.// Prudko klesá až k potoku.// Úzke koryto objímajú skaly/ i hladké kamene.// Vtom kdesi zadunelo.// K hradnej veži prihrmel čierny mrak.// S hrmotom sa z tej tmy vynorila postava rytiera.// Konečne prišiel čas objavov...// Ale čo to?// Rytier si z chrbta skladá školskú tašku.// Z teplákov vyťahuje mobil!// A jeho hlas duní...!// Ved' to bol budík!// „Jožko, vstávaj už!“//

1. a) Nahlas prečítajte text.
b) Prečo Jožko nenašiel tajný vchod do hradu? Hovorte svoje postrehy.
c) Prečítajte si text znova. Dodržiavajte prestávky a slovné spojenia čítajte splyvavo. Všímajte si, ako vyslovíte vyznačené spoluhlásky. Čo ste zistili?
d) Ako sa nazýva zmenená výslovnosť niektorých spoluhlások?

2. Spodobovanie vzniká v reči na rôznych miestach v slove. Vypíšte z textu štyri príklady na spodobovanie podľa vzoru.

Na konci slova pred prestávkou	Vnútri slova	Medzi slovami
hrad [t]	prudko [t]	k hradnej [g]

🔄 Naša reč je **splyvavá** – mnohé slová vo vete **vyslovujeme spolu**: s otcom, keď prišiel.

Pri výslovnosti sa niektoré spoluhlásky prispôbujú nasledujúcej hláske – **spodobujú sa**:
s otcom [z otcom] keď prišiel [keť prišiel] Jožko [Joško]

Spodobovanie nastáva, ak sa stretnú **znelá** a **neznelá** spoluhláska:

– vo vnútri slova: ob**ch**od, Jed**dz**te!, pros**ba** [op**ch**od, Jec**te**!, pro**zb**a]

– na hranici slov pri splyvavej výslovnosti:

k hradu, hlas duní, dub padá [g hradu, hla**z** duní, du**p** padá]

– na začiatku slova: v**š**ak, v**č**ela [f**š**ak, f**č**ela]

– na konci slov pred prestávkou: holu**b** [holu**p**]

Spodobovanie na hranici slov:
neznelá spoluhláska + samohláska
hu**s** uteká
[hu**z** uteká]

- 3. a)** Krátke rozprávanie v úlohe **1** nie je rozčlenené na odseky. Pozorne si ho prečítajte ešte raz a vyznačte odseky. Vysvetlite, prečo má byť text členený práve takto.

b) Predstavte si, že Jožko z príbehu pokračuje v svojom sne a začne sa jeho pátranie po poklade. Hovorte, čo mu mohlo stáť v ceste. Slová, ktoré navrhnete, sa však musia končiť na spoluhlásky v okienkach. Hovorte aj vtipné možnosti.

b d d' z ž g h v

- 4. a)** Prečítajte si slová a podčiarknite spoluhlásku, ktorá sa spodobuje – mení sa jej výslovnosť.
b) Ako ste vyslovili vyznačené spoluhlásky?

dub hlad slúbte med' povedz bodka hádžte
včela muž gong ceruzka svah vážka plaz

 Spoluhlásky podľa znelosti členíme na **znelé** a **neznelé**:

A.	párové znelé	b	d	d'	dz	dž	z	ž	g	h	v
	párové neznelé	p	t	t'	c	č	s	š	k	ch	f
<p>Párové znelé a neznelé spoluhlásky sa vo výslovnosti spodobujú. Spodobovanie nastáva, keď sa stretnú odlišné spoluhlásky podľa znelosti: b o d k a n á š h o</p> <p style="text-align: right;">[t] [ž]</p>											

B.	nepárové znelé (zvučné)	m	n	ň	l	í	ľ	r	í	j
	<p>Nepárové znelé spoluhlásky sa nikdy nespodobujú. No môžu ovplyvniť výslovnosť predchádzajúcej spoluhlásky: Muž mlčí. – Chrúst lieťa. Pes leží. Noc jasnie.</p> <p style="text-align: center;"> <u>l</u> [d] <u>l</u> [z] <u>l</u> [dz] </p>									

- 5. a)** Prečítajte slová a rozdeľte ich podľa toho, či v nich pri výslovnosti nastáva spodobovanie, alebo nie.
podložka, búdka, žmúriť, husto, hudba, kôpka, blúzka, azda, broskyňa, odchádzať, roztopiť, svadba, vtáča, ťažko

Spodobovanie nastáva	Spodobovanie nenastáva

- b) Zistite, aké spoluhlásky podľa znelosti sa stretli v slove.**

- Ak sú obe rovnaké (znelé alebo neznelé), podčiarknite ich jednou farbičkou.
- Ak sú rozdielne (jedna znelá, druhá neznelá alebo opačne), podčiarknite ich rozdielnymi farbičkami.

- 6. a)** Polohlasne si prečítajte slová. Ak v slove nastáva spodobovanie, zakrúžkujte hlásku, ktorá sa spodobuje.

rad	plot	hlad	krab	pod'	hrot	voz	chrt
sad	vzpruha	vztýčiť	vzpažiť	sľub	jed	jež	kód
lak	šed'	labka	lož	mach	neraz	prietrž	les
obvod	prosba	obraz	koráb	obväz	zjazd	drobizg	kaleráb
búdka	kosba	túžba	nízky	nádcha	bež	jablko	odchod

- b)** Urobte si skúšku správnosti na šiestich slovách. Ako? Slovo napíšte v inom tvare.

rad – rady, hlad – hladovať,

- 7.** Doplňte chýbajúce hlásky. Po napísaní si ich správne prečítajte.

divoký prú__	o__ teba	mestský er__	rýchly pul__	mäkký tvaro__
tlaková ní__	kúso__ raja	__o strýkom	neznámy pôvo__	odvážny mu__
hru__ka zlata	boľavý zu__	hrubá reťa__	čerstvý chlie__	slabý dáž__
__ták Ohnivák	slávny obra__	priamy pohľa__	polárny mro__	prvý sne__
malá lo__ka	kovová mrie__ka	smelý vra__čiak	__čela medonosná	úplne ní__ko

- 8. a)** Splývavo čítajte slovné spojenia. Čiarou spojte predložku s tými slovami, pri ktorých nastane spodobovanie. Slovné spojenia napíšte.

nad

hlavou
knihou
strechou

cez

cestu
halu
púšť

s

tetou
Mirom
dedkom

z

mora
triedy
písanky

k

ľube
tancu
nohe

- b)** Prečo sa spoluhláska v predložke spodobuje? Zakrúžkujte spoluhlásku, ktorá to spôsobuje, a vyznačte smer jej pôsobenia podľa vzoru.

Vzor: nad knihou
[t]

Všimnite si:
so strachom ku kráľovi
[zo strachom] [gu kráľovi]

- 9. a)** Čítajte splývavo. Podčiarknite vety, kde medzi slovami nastáva spodobovanie. Vyznačte spoluhlásku, ktorá sa spodobuje.

- b)** Napíšte hlásku, ktorú vyslovíte miesto nej.

Výťah stojí. <u>ch</u>	Dub vyťali. __	Náš otec? __	Máš sa dobre? __
Zlez zo stromu! __	Kúp ovocie, prosím! __	Jedz pomalšie. __	Povedz dôvody! __
Mrak zmizol. __	Počítač zamrzol. __	Sneh sa topí. __	Lúč hreje. __
Vodopád hučí. __	Mráz štípe. __	Zub zas bolí. __	Prút bol tenký. __
Východ zatvorili. __	Potok mrzne. __	Hlas reve. __	Píš diktát! __
Pes utiekol. __	Preskoč ma! __	Blýskať šablou. __	Kôš odniesol. __

- 10.** Všimnite si, že znelá spoluhláska **v** má trojakú výslovnosť: vrana [v], vtáci [f], slivka [u]. Slová so spoluhláskou **v** roztriedte podľa výslovnosti.

krv, vtedy, zázvor, všeličo, zvon, jav, dovedy, havran, včela, obuv, hviezda, veselo, slivka, polievka, prv, vtáci, lev, zvedavec, všade, však, kov, vtom

[v] _____

[f] _____

[u] _____

- 11.** Viete, že aj v spodobovaní sú výnimky? Prečítajte slovné spojenia a presvedčte sa o tom.

Bol som **s ňou** na ihrisku. Bola **s nami** aj Jana. **S ním** som sa nestretol. Mama ich pozvala **k nám**. **K vám** je to ďaleko. Kto **k nám** ešte patrí? Nepribližuj sa **k nemu**! **S vami** nerátam.

Predložky s, so, k, ku sa pred osobnými základnými zámenami nespodobujú.

Vyslovujeme a píšeme ich rovnako:

so mnou	s nami	ku mne	k nám
s tebou	s vami	k tebe	k vám
s ním	s nimi	k nemu	k nim
s ňou		k nej	

- 12.** Napíšte synonymá, ktoré budú zakončené na znelú párovú spoluhlásku.

rozum – _____ jarmok – _____ náplň – _____

konár – _____ mláka – _____ Hovor! – _____

Uteč! – _____ vstup – _____ čaro – _____

- 13. a)** Prečítajte splývavo a podčiarknite slová a slovné spojenia, v ktorých nastáva spodobovanie.

Urobte si rozcvičku. Vzpriamene sa postavte. Hlavu držte vzpriamene. Potom pomaly krúžte hlavou sprava doľava. Cvik opakujte štyrikrát. Predpažte a päťkrát urobte podrep. Všimajte si svoje dýchanie. Ruky vzpažte a striedavo sa dvíhajte na špičku raz jednej, raz druhej nohy. Ruky dajte dolu a rozkmitajte ich voľne pozdĺž tela. Položte si ruky vbok, pravú nohu vystrite pred seba a chvíľu podržte. Cvik zopakujte s ľavou nohou. Pridáme cviky na uvoľnenie chrbtice. Zajtra si prineste podložku.

b) Píšte podľa diktovania iba podčiarknuté slová a slovné spojenia.

Čo už viem

- ☐ Viem, prečo v našej reči nastáva spodobovanie a správne ho uplatňujem.
- ☐ Viem rozlíšiť znelé a neznelé párové a zvučné spoluhlásky.